

Előszó

A magyar felsőoktatás átalakulásának eredményeként az új képzési formákhoz kapcsolódó tankönyvek és jegyzetek készülnek, amelyek egy-egy szakterület átfogó bemutatását kívánják megoldani úgy, hogy a létrejövő kötetek különféle szakok oktatásánál legyenek hasznosíthatóak. Egy ilyen koncepció megvalósításaként született meg a jelen kötet, amely azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a középkori gazdaság- és pénztörténet rövid összefoglalását adja olyan tematikus rendszerben, amely a források és a kutatási módszerek legszélesebb körét figyelembe veszi. Így az itt olvasható fejezetek alkalmasak arra, hogy a középkorral foglalkozó történeti, gazdaságtörténeti, régészeti tanulmányokat folytató hallgatók számára egyaránt kiindulópontot jelentsenek a téma megismeréséhez. Ugyanakkor az egyes fejezetek arra is alkalmasak, hogy bizonyos szakterületek középkori történetét megvilágítsák rövid, bevezető jelleggel, és így az agrárgazdálkodással, erdőszettel, vízgazdálkodással, közgazdasággal, pénzgazdálkodással, stb. foglalkozó, ilyen irányú tanulmányokat folytató hallgatók számára is haszonnal forgathatóak, megvilágítva saját szakterületük középkori viszonyait. Ilyen módon tehát a kötet széleskörű és sok tekintetben átfogó ismereteket kívánt összefoglalni, különös hangsúllyal figyelembe véve a gazdaság- és pénztörténet, valamint az egyes gazdálkodási ágak legkülönbözőbb forrásait, és a hozzájuk tartozó különböző megközelítési módokat.

A kötet szerkesztésekor és az egyes területek megírásakor ugyanakkor a szerzők nem tekinthettek el attól a nyilvánvaló tényről, hogy nem áll rendelkezésünkre olyan nagy átfogó munka, vagy munkák sorozata, amely mindezeket a kutatási területeket szisztematikusan összefoglalja, és amelynek segítségével a legfontosabb kérdésekre koncentráló, rövidebb terjedelmű összefoglalások készülhetnének. Vannak emellett olyan gazdálkodási ágak, gazdaságtörténeti témák, amelyek összefoglalására évtizedek óta nem volt kísérlet (kézműves ipar története), illetve egyes területeken az utolsó jelentős összefoglalások még a 19. században születtek meg (bányászattörténet). Így ezek összefoglalására nem vállalkozhattak a kötet alkotói, mert egy ilyen fejezet megírásához először hosszú időt igénybevevő alap kutatásokat kellene végezni. Az egyik esetben (kézművesség) abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy egy friss, rövid összefoglalás a közelmúltban jelent meg,¹ és

¹ Szende László, lsd. a „Kutatási irányok és eredmények a középkori Magyarország gazdaság- és pénztörténetéről” című tanulány bibliográfiáját ezen kötetben.

ez szinte kiegészíti a jelen kötetet. Más témák esetében azonban ilyen nem áll rendelkezésünkre, tehát ezeket kénytelenek voltunk kihagyni. Ezzel szemben a gazdálkodási formáknak, gazdaságtörténeti kutatásoknak van egy olyan csoportja, ahol a legutóbbi időszakban születtek meg az új szemléletű összefoglalások, vagy indultak meg az interdiszciplináris kutatások (erdő- és vízgazdálkodás). Az ezekre vonatkozó információk egy része még közöletlen, illetve csak szakfolyóiratokban szétszórva találhatóak meg. Ezért határoztunk úgy, hogy ezekről a kérdésekről a szokásosnál sokkal nagyobb terjedelemben közlünk összefoglalásokat.

A kötet létrejötte kapcsán a felsorolt korlátozó tényezők mellett meg kell említenünk egy olyan szempontot is, amely pozitívan befolyásolta az egyes részek megszületését. A középkori gazdaság- és pénztörténet interdiszciplináris megközelítését, az írott, képi és régészeti forrásokra épített koncepcióját nagymértékben meghatározta egy kutatási program, amely Kubinyi András szakmai irányítása alatt folyik. Ennek az egyik legfontosabb célkitűzése az, hogy ezt a nagyon széles forrásbázist tárja fel és tekintse át részleteiben, és ezáltal járuljon hozzá ezen megközelítési mód általánosabb elterjedéséhez. A jelen kötet egyes fejezetei, egyfajta első eredményei is ennek a kutatásnak, elsősorban a kutatástörténetre és az egyes témák kapcsán a rendelkezésre álló forrásokra koncentrálva. Reméljük, hogy a kötet segítségével – a meglévő, és általunk is jól ismert hiányok ellenére – világos tanulmányi segédeszközt adunk az egyetemi oktatás új rendszerében tanuló különféle szakos hallgatók számára, és egyúttal elősegítjük az ilyen irányú kutatások fejlődését is.

Laszlovszky József